

📄 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียน เพื่อความยั่งยืนของชุมชน

📄 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

The Development organic agriculture network to the School Market for Sustainable Community.

📄 ชื่อนักวิจัย

นาย วุฒิสักดิ์ บุญแน่น , นายองอาจ ญาตินิยม

📄 ผู้สนับสนุนทุนวิจัย

โครงการกรุงไทยต้นกล้าสีขาว ธนาคารกรุงไทย จำกัด มหาชน

📄 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

2560

📄 ประเภทของงานวิจัย

ประถม-มัธยมศึกษา

📄 บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน มีจุดมุ่งหมายการวิจัย เพื่อสร้างสร้างแนวทางการพัฒนา ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) และเพื่อการสร้าง ความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตทางการเกษตรปลอดสารพิษและความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้กับนักเรียนและชาวบ้าน ในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ประจำปีการศึกษา 2559-2560 จำนวน 30 คน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงปริมาณแบบ กึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) การวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest Posttest Design) เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านดอนยมเข้าร่วมโครงการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน ที่เป็นเพศ หญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ เพศชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ รับราชการและค้าขาย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการปลูกพืชผักและการทำการเกษตร ชาวชุมชน ให้ความสนใจต่อการปลูกพืชแบบปลอดสารพิษ ในชุมชนมีแปลงปลูกผักปลอดสารพิษและแปลงปลูกผักอินทรีย์ เฉลี่ยร้อยละ 81.67 คนในชุมชนไม่ใช้สารเคมี ในการปลูกพืชผัก ร้อยละ 83.33 โดยมี มีผลิตภัณฑ์ ที่ทดแทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 93.33 น้ำหมัก จุลินทรีย์ชีวภาพ ร้อยละ 60 ความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน ชุมชนบ้านดอนยม และนักเรียน พบว่า มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง โดย ชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม มีคะแนนเฉลี่ยความ

ตระหนักสูงกว่านักเรียน และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความตระหนัก ต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยมกับนักเรียน พบว่า ความตระหนักของชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน มีความตระหนักที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของรายได้ ก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายของชาวบ้านในชุมชนโดยใช้ สถิติ Pair t-test พบว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย มีรายได้เฉลี่ย/เดือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

📄 คำสำคัญ

เครือข่ายเกษตรอินทรีย์, ตลาดโรงเรียน, ความยั่งยืนสู่ชุมชน

📄 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน จำนวนประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ในสังคมเมือง มีการอุปโภค และบริโภค จากการซื้อขาย ผ่านระบบกลไกการตลาด โดยเฉพาะการบริโภคอาหาร หรือวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาหารในแต่ละวัน ในขณะที่เดียวกัน ประชาชนที่อยู่ในภาคการเกษตร มีกระบวนการเพาะปลูกพืช หรือสร้างผลผลิตทางการเกษตร ที่ต้องอาศัยระบบกลไกของตลาด เกษตรกรบางส่วน จึงหันไปเพาะปลูกพืช ตามระบบการผูกพันกับบริษัทเอกชน ทำให้ต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิต จากบริษัทเอกชน ในเรื่องของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเข้าสู่วงจร การใช้อาหารสำเร็จรูป ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป้าหมายการได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ นอกจากนี้ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสถานะแวดล้อมยังส่งผลให้สมดุลของธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเกษตรกรเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร จึงมีแมลงศัตรูพืช เกิดการระบาดอยู่บ่อยครั้ง การควบคุมกันเองทางชีววิถีในธรรมชาติไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ เพราะผลจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มากขึ้น หรือการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ ไปส่งผลต่อการเจริญของตัวอ่อนของสัตว์ หลายชนิด ที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวกำจัด หรือควบคุมแมลงศัตรูพืชในธรรมชาติ เมื่อระบบกลไกนี้เสียสมดุลจึงทำให้เกิดการระบาดของแมลงศัตรูพืชได้ง่าย และมีปริมาณมาก จึงทำให้เกษตรกรต้องเลือกใช้สารเคมีมากขึ้นในการกำจัดศัตรูพืช เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลผลิตเกิดความเสียหาย ดังนั้นผลผลิตทางการเกษตรที่ออกสู่ตลาดผู้บริโภค ในปัจจุบันจึงมีการปนเปื้อนสารเคมีในปริมาณที่สูงขึ้น เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีกลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มเกษตรกรรายย่อย จำนวนหนึ่ง ที่ให้ความสนใจต่อสุขภาพมากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีอันตรายมากขึ้น เห็นความสำคัญของการบริโภคและสุขภาพที่แข็งแรงมากขึ้น จึงหันมาใส่ใจกับการเพาะปลูกพืชกินเอง ในครัวเรือน หรือหันมาบริโภคพืชผัก สัตว์ ที่ปลอดสารพิษมากขึ้น ชุมชนหมู่บ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นชุมชนหนึ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม แบบชุมชน อีสานดั้งเดิม ชาวบ้านยังใช้วิธีการปลูกพืชผัก ในพื้นที่บ้าน ตามรั้วบ้าน หรือที่ดินแปลงเกษตรของตนเอง ไว้บริโภคในครัวเรือน และในขณะเดียวกันก็มีโครงการของรัฐบาล มาสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับคนในชุมชน จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชน เริ่มมีการปลูกพืช เพาะเลี้ยงสัตว์ ตามงบประมาณการสนับสนุนของรัฐเพิ่มมากขึ้น แต่จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น กับชาวบ้าน พบปัญหาว่า การที่รัฐบาลให้งบประมาณการสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน และการให้งบประมาณในรูปแบบการพัฒนาการเกษตรในโครงการต่างๆ เมื่อชาวบ้าน มีจำนวนพืช สัตว์ ที่เกิดจากการใช้งบประมาณที่ได้รับสนับสนุน และงบประมาณส่วนตัวในครัวเรือน ของตนเองจัดทำขึ้น พืชและสัตว์ ก็มีเพิ่ม และขยายพันธุ์ จำนวนมากขึ้นในชุมชน และคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ที่คล้ายๆกันในชุมชน ทำให้มีปริมาณมาก รวมทั้งพืชผักพื้นบ้านที่ปลูกไว้ในครัวเรือนในรั้วบ้าน ที่มีอยู่เดิม จึงทำให้บางอย่างมีปริมาณมากเกินความต้องการและไม่สามารถจำหน่าย หรือแจกจ่ายได้ในชุมชน เพราะในหลายๆครัวเรือนก็มีทรัพยากรเหล่านี้เช่นเดียวกัน และเมื่อชาวบ้านจะนำออกไปจำหน่ายภายนอกชุมชน ก็ไม่มีพื้นที่หรือตลาดที่จะเป็นแหล่งรองรับสินค้า

ทางการเกษตรของคนในชุมชน เพราะชุมชนอยู่ใกล้พื้นที่เขตเมือง ใกล้ตัวจังหวัด ซึ่งมีห้างสรรพสินค้า มากมาย ที่คนส่วนใหญ่มักไปใช้บริการเลือกซื้อสินค้าและอาหารจากห้างใหญ่ๆ เหล่านั้น เนื่องจากสะดวก สบาย

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวของชุมชนบ้านดอนยม คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า หากเราสามารถเปิดพื้นที่ตลาด ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) โดยเป็นการจัดทำเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ ในโรงเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และเรียนรู้การจัดทำตลาดเกษตรอินทรีย์ ที่จะเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน และเป็นทางออกในการช่วยเป็นแหล่งตลาด จำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่ปลอดภัย โดยมีกลุ่มลูกค้าคือ ผู้ปกครองนักเรียน ครูอาจารย์ รวมถึง นิสิตและบุคลากร ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าที่ค่อนข้างใหญ่ น่าจะมีกำลังซื้อที่เพียงพอ คณะผู้วิจัย สนใจที่จะจัดทำพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่อตลาดโรงเรียน เพื่อความยั่งยืนของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดอีกรูปแบบหนึ่ง ของระบบการเกษตรบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อความยั่งยืนของชุมชนเกษตรกร ที่ไม่ต้องพึ่งพา ระบบการตลาดจากกลุ่มทุน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนา ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)
2. เพื่อการบูรณาการการเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน
3. เพื่อการสร้างความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยและความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้กับนักเรียนและชาวบ้านในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้การศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่อตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 293 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ประจำปีการศึกษา 2559-2560

กลุ่มตัวอย่าง

ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ประจำปีการศึกษา 2559-2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ตัวแปรที่วิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่อตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) เครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนและความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยและความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2) รายได้ของชุมชนจากเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน

📁 ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านดอนยม
2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
3. หลักเศรษฐกิจพอเพียง
4. การทำการเกษตรอินทรีย์ปลอดภัย
5. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. แนวคิดการจัดทำตลาดเกษตรอินทรีย์
7. แนวคิดความตระหนัก
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

📁 วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียน เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 293 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทย์ลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ประจำปีการศึกษา 2559-2560 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทย์ลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) ประจำปีการศึกษา 2559-2560 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) การวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest Posttest Design) (สุรวาท ทองบุ, 2550)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ กระบวนการพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และกระบวนการพัฒนาตลาดในโรงเรียน ประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติงาน การประชุมกลุ่มย่อย การอบรมชาวบ้านสมาชิกเครือข่าย การศึกษาดูงานพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของนักเรียนร่วมกับชุมชน

ชุดที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแนวทางการจัดสนทนากลุ่มเป็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ ของชุมชนบ้านดอนยม ชนิดของพืชผักและสัตว์เลี้ยงที่ใช้และจัดส่งจำหน่ายในตลาดโรงเรียน การดำเนินงานและการประสานงานรับสินค้าจากชุมชน

2.2 ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สำรวจและแบบสัมภาษณ์และสอบถาม เกี่ยวกับการดำเนินงานของตลาดในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจบัญชีข้อมูลรายได้ของชาวบ้าน ก่อนมีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียนและหลังมีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์การดำเนินงานตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรปลอดสารพิษในโรงเรียน เป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดความตระหนักต่อ การบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษ และความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม เป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพ แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีขั้นตอนดังนี้

สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หาความตรงของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน

+1 เมื่อแน่ใจว่ามีความเหมาะสม

0 เมื่อไม่แน่ใจ

-1 เมื่อแน่ใจว่าไม่เหมาะสม

วิเคราะห์ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้ Item-total correlation และหาความเชื่อมั่นตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Cronbach Coefficient) โดยแบบสอบถามจะต้องมีค่าความเชื่อมั่น .80 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถาม เกี่ยวกับความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อทุกข้อมากกว่าค่าวิกฤต 0.361 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถาม สามารถนำไปใช้วัดความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ และประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ แบบวัดความตระหนักมีความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสม ปานกลาง เหมาะสมน้อยและเหมาะสมน้อยที่สุด

ระดับคะแนน ระดับความเหมาะสม

5 เหมาะสมมากที่สุด

4 เหมาะสมมาก

3 เหมาะสมปานกลาง

2 เหมาะสมน้อย

1 เหมาะสมน้อยที่สุด

นำคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

4.51-5.0	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมคือถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผลจากการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด แสดงว่า แบบสอบถามมีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

สร้างแบบสัมภาษณ์ และประเมินความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มีความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสม ปานกลาง เหมาะสมน้อยและเหมาะสมน้อยที่สุด

ระดับคะแนน	ระดับความเหมาะสม
5	เหมาะสมมากที่สุด
4	เหมาะสมมาก
3	เหมาะสมปานกลาง
2	เหมาะสมน้อย
1	เหมาะสมน้อยที่สุด

นำคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

4.51-5.0	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	หมายความว่า	เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมคือถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าแบบสัมภาษณ์ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผลจากการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด แสดงว่า แบบสัมภาษณ์ มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและประวัติของชุมชน ดำเนินการสำรวจบริบทของชุมชน สภาพสังคม เศรษฐกิจ ปัญหาของชุมชนในด้านการเกษตร สำรวจข้อมูลการทำเกษตรภายในชุมชน การใช้ประโยชน์จากพืช สัตว์ ในท้องถิ่น และปัญหาการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรของชุมชน

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยเขียนเค้าโครงการวิจัย ปรึกษาประธานมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษา และผู้นำชุมชน ในการหาแนวทางส่งเสริมกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ของคนในชุมชน โดยบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม)

2. จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยดำเนินการ ขอความอนุเคราะห์คณาจารย์ ในสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 3

1. ดำเนินการเสนอโครงการ การจัดทำเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน เพื่อความยั่งยืนสู่ชุมชน เข้าร่วมในโครงการกรุงไทยต้นกล้าสีเขียว ของธนาคารกรุงไทย เพื่อแข่งขันและของบประมาณสนับสนุน และเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ ของของนักเรียน ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. จัดการประชุมกลุ่มย่อย กับผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมโครงการ และรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกเครือข่าย และดำเนินการสำรวจข้อมูลทรัพยากรในชุมชน

3. จัดการอบรมให้ความรู้ กับสมาชิกเครือข่าย ในการดำเนินการ จัดทำการเกษตรปลอดสารพิษ และความตระหนักต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม

4. ดำเนินการจัดทำพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชน และแต่งตั้งกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งแต่งตั้งบุคคลที่เป็นตัวกลาง ในการรวบรวมสินค้าเกษตรจากสมาชิกในชุมชน ในทุกวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์

5. ดำเนินการจัดทำ ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) โดยดำเนินการเปิดตลาดในวันศุกร์ของสัปดาห์ ให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จัดจำหน่ายสินค้า ให้กับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป ที่สนใจพืชผัก สัตว์ และผลผลิตทางการเกษตรปลอดสารพิษ

6. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสมาชิกเครือข่าย นักเรียน ผู้ปกครอง ในรูปแบบการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

7. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และตรวจสอบการทำบัญชี รายได้ของสมาชิกเครือข่าย โดยให้สมาชิกเครือข่ายจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ลงในแบบสำรวจบัญชี เพื่อเปรียบเทียบรายได้อีกก่อนและหลัง การเป็นสมาชิกเครือข่าย ตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ แผนการดำเนิน กระบวนการพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และกระบวนการพัฒนาตลาดในโรงเรียน จากการประชุมกลุ่มย่อยกับชุมชน ผู้นำชุมชนและที่ปรึกษาโครงการ

2. วิเคราะห์ข้อมูล บริบทของชุมชน จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์

3. วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าความเหมาะสมของแบบสอบถาม จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความตระหนัก ต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสมาชิกเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ นักเรียน และสมาชิกเครือข่ายของชุมชน โดย independent t-test

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายได้อีกก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียน โดยใช้ Paired t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

- 1.1 สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละ
- 1.2 สถิติค่าเฉลี่ย
- 1.3 สถิติค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือได้แก่

- 2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.2 หาค่าความเหมาะสม ของแบบสอบถาม จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.3 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความตระหนักต่อ การบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้ Item-total correlation
- 2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบตรวจสอบรายการและแบบสอบถามวัดความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดภัยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α –Cronbach Coefficient)
- 2.5 สถิติทดสอบผลและสมมติฐานได้แก่ สถิติ Paired t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายได้ก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียน
- 2.6 สถิติทดสอบเปรียบเทียบความตระหนัก ต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดภัยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสมาชิกเครือข่ายตลาดเกษตรอินทรีย์ นักเรียน และสมาชิกเครือข่ายของชุมชน โดย independent t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง มีชาวบ้านในชุมชนบ้านดอนยม เข้าร่วมโครงการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน ที่เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ เพศชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ รับราชการและค้าขาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกผัก พบว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านดอนยม รู้จักผักปลอดภัย และเข้าใจว่า ผักปลอดภัยคือ ผักผักที่ไม่มีสารพิษตกค้าง ร้อยละ 96.67 รองลงมา คือ ผักผักที่ไม่มีการใช้สารเคมีโดยเด็ดขาด ร้อยละ 86.67 และ ผักผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัด ศัตรูพืชตกค้าง ร้อยละ 73.33 มีความเข้าใจเกี่ยวกับผักอินทรีย์ คือ เป็นผักปลอดภัย ร้อยละ 63.33 และเป็นผักที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ ร้อยละ 50 ในชุมชนมีแปลงปลูกผักปลอดภัยและแปลงปลูกผักอินทรีย์ เฉลี่ยร้อยละ 81.67 คนในชุมชนไม่ใช้สารเคมี ในการปลูกผัก ร้อยละ 83.33 โดยมี มีผลิตภัณฑ์ ที่ทดแทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 93.33 น้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ร้อยละ 60 รองลงมาคือ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ 53.33 รองลงมาคือน้ำหมักสมุนไพรและการปลูกพืชไล่แมลง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการตลาดเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยมพบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่ชาวบ้านให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ผู้ปกครอง/ลูกค้า ที่มาซื้อผลผลิตในตลาดโรงเรียน สมาชิกเครือข่ายในชุมชน ผู้บริหารโครงการ และเงินสนับสนุน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัย ด้านนักเรียน ครู/บุคลากร อยู่ในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า ปัจจัยด้าน สมาชิกเครือข่ายในชุมชน ผู้บริหารโครงการ และผู้ปกครอง/ลูกค้า มีความสำคัญมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านนักเรียน ครู/บุคลากร และเงินสนับสนุน อยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง มีชาวบ้านในชุมชนบ้านดอนยม เข้าร่วมโครงการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน ที่เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ เพศชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ รับราชการและค้าขาย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการปลูกผัก พบว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านดอนยม รู้จักผักปลอดสารพิษ และเข้าใจว่า ผักปลอดสารพิษคือ ผักผักที่ไม่มีสารพิษตกค้าง ร้อยละ 96.67 รองลงมา คือ ผักผักที่ไม่มีการใช้สารเคมีโดยเด็ดขาด ร้อยละ 86.67 และ ผักผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัด ศัตรูพืชตกค้าง ร้อยละ 73.33 มีความเข้าใจเกี่ยวกับผักอินทรีย์ คือ เป็นผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 63.33 และเป็นผักที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ ร้อยละ 50 ในชุมชนมีแปลงปลูกผักปลอดสารพิษและแปลงปลูกผักอินทรีย์ เฉลี่ย ร้อยละ 81.67 คนในชุมชนไม่ใช้สารเคมี ในการปลูกพืชผัก ร้อยละ 83.33 โดยมี มีผลิตภัณฑ์ ที่ทดแทนสารเคมี กำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 93.33 น้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ร้อยละ 60 รองลงมาคือ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ 53.33 รองลงมาคือน้ำหมักสมุนไพรและการปลูกพืชไล่แมลง ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยของความสำเร็จในการดำเนินการตลาดเกษตรกรอินทรีย์ในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านชุมชนบ้านดอนยมและนักเรียน พบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่ชาวบ้านให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ผู้ปกครอง/ลูกค้า ที่มาซื้อ ผลผลิตในตลาดโรงเรียน สมาชิกเครือข่ายในชุมชน ผู้บริหารโครงการ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชาวบ้านชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน พบว่า ความตระหนักของชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง โดย ชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักสูงกว่่านักเรียน และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความตระหนัก ต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชาวบ้านชุมชน บ้านดอนยม กับนักเรียน พบว่า ความตระหนักของชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน มีความตระหนักที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของรายได้ ก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายของชาวบ้านในชุมชน พบว่าจากการเก็บข้อมูลรายได้เฉลี่ย/เดือนของชาวบ้านดอนยม ก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายช่วงระยะเวลาละ 3 เดือนจากการใช้แบบสำรวจรายได้และการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนมีรายได้เฉลี่ยคนละ 5,535.33 บาท/เดือน และหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยคนละ 6,238.3 บาท/เดือน ซึ่งจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของรายได้ ก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายของชาวบ้านในชุมชนโดยใช้ สถิติ Pair t-test พบว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย มีรายได้เฉลี่ย/เดือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ สู่ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน จากการสำรวจปัญหาชุมชนหมู่บ้านดอนยม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นชุมชนหนึ่งที่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม แบบชุมชน อีสานดั้งเดิม ชาวบ้านยังใช้วิธีการปลูกพืชผัก ในพื้นที่บริเวณบ้าน ตามรั้วบ้าน หรือที่ดินแปลงเกษตรของตนเอง ไว้บริโภคในครัวเรือน และในขณะเดียวกันก็มีโครงการของรัฐบาล มาสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับคนในชุมชน จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชน เริ่มมีการปลูกพืช เพาะเลี้ยงสัตว์ ตามงบประมาณ การสนับสนุนของรัฐเพิ่มมากขึ้น แต่จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น กับชาวบ้าน พบปัญหาว่า การที่รัฐบาลให้งบประมาณการสนับสนุน การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน และการให้งบประมาณในรูปแบบการพัฒนาการเกษตรในโครงการต่างๆ เมื่อชาวบ้าน มีจำนวน พืช สัตว์ ที่เกิดจากการใช้งบประมาณที่ได้รับสนับสนุน และงบประมาณส่วนตัวในครัวเรือน ของตนเองจัดทำขึ้น พืชและสัตว์ ก็มีเพิ่ม และขยายพันธุ์ จำนวนมากขึ้นในชุมชน และคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ที่คล้ายๆกันในชุมชน ทำให้มีปริมาณ มาก

รวมทั้งพืชผักพื้นบ้าน ที่ปลูกไว้ในครัวเรือน ในรั้วบ้าน ที่มีอยู่เดิม จึงทำให้บางอย่างมีปริมาณมากเกินความต้องการ และไม่สามารถจำหน่าย หรือแจกจ่ายได้ในชุมชน เพราะในหลายๆครัวเรือนก็มีทรัพยากรเหล่านี้เช่นเดียวกัน ทำให้เกิดภาวะการผลิตผลการเกษตรมีมากเกินความต้องการในชุมชน เมื่อมีโครงการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตลาดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน เกิดขึ้นจึงเป็นหนทางเลือกหนึ่งของชาวชุมชน ที่จะช่วยระบายผลผลิตทางการเกษตรที่เกินความต้องการของชาวชุมชนออกไปสู่ผู้บริโภค โดยผ่านตลาดภายในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) จากการลงมือดำเนินโครงการ ชาวบ้านให้ความสนใจในการร่วมดำเนินงานอย่างมาก จากผลการวิเคราะห์และสอบถามข้อมูลด้านการปลูกพืชผักและการทำการเกษตร ชาวชุมชนให้ความสนใจต่อการปลูกพืชแบบปลอดสารพิษ ในชุมชนมีแปลงปลูกผักปลอดสารพิษและแปลงปลูกผักอินทรีย์ เฉลี่ยร้อยละ 81.67 คนในชุมชนไม่ใช้สารเคมี ในการปลูกพืชผัก ร้อยละ 83.33 โดยมี มีผลิตภัณฑ์ ที่ทดแทนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 93.33 น้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ร้อยละ 60 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย บุญอยู่. (2554), รัชดา สิริภานุพงศ์ . (2546) และ เชษฐา จงกนกพล. (2557)

จากการวิเคราะห์ความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชาวบ้าน ชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน พบว่า ความตระหนักของชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ ชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักสูงกว่านักเรียน และความตระหนักของชาวบ้านในชุมชน บ้านดอนยม และนักเรียน มีความตระหนักที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าชาวบ้าน ที่เป็นผู้ผลิตและเพาะปลูกพืช ให้ความสำคัญต่อผู้บริโภคและสุขภาพของตนเองเป็นอย่างมาก มีความตระหนักต่อการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยพยายามทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของตนเองปลอดสารพิษให้มากที่สุด มีการนำเอาน้ำหมักชีวภาพมาใช้ทดแทนสารเคมี พยายามจัดการระบบแปลงเกษตรของตนเองด้วยภูมิปัญญาและพึงพิงธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยรรยง อินม่วงและคณะ (2550) ได้ศึกษาการจัดการระบบนิเวศฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ของ นายคำพันธ์ เหล่าวงศ์มี บ้านดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรมีการจัดการระบบนิเวศในฟาร์มเกษตรอินทรีย์ โดยประยุกต์หลักการภูมิปัญญาดั้งเดิม ผสมผสานกับองค์ความรู้เกษตรกรรมสมัยใหม่ เพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากรกายภาพในฟาร์มเกษตรอินทรีย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญร่วม คำจันทร์ราช. (2554) ที่พบว่าการจัดการระบบฟาร์มเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรได้ลดปัจจัยการผลิตที่นำมาจากภายนอก เพื่อใช้ในการเกษตร โดยการไม่ใช้สารสังเคราะห์ทั้งหลาย แต่เกษตรกรจะใช้หลักการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในฟาร์มให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเพิ่มผลผลิตที่มีอยู่ให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ได้แก่ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยน้ำอินทรีย์ชีวภาพจากพืชและสัตว์ที่เกษตรกรผลิตขึ้นเองจากภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต จึงทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของรายได้ ก่อนและหลังการเป็นสมาชิกเครือข่ายของชาวบ้านในชุมชน พบว่า ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ย/เดือน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงให้เห็นว่า จากการที่ชาวบ้านใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงโดยการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ สร้างผลผลิตทางการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือน เมื่อมีการผลิตที่มากขึ้นหรือเหลือจากการบริโภค ก็นำออกจำหน่ายผ่านตลาดโรงเรียน สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้ นอกจากนี้ชาวชุมชนยังแสดงความเข้มแข็งของเครือข่ายและความยั่งยืน โดยการรวมกลุ่ม เปิดตลาดในชุมชนในทุกๆวันอาทิตย์ เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชนของตนเอง และยังเปิดโอกาสให้คนจากนอกชุมชน เข้าไปซื้อสินค้าของชุมชนภายในชุมชนของตนเองอีกทางหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าจากจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตลาดโรงเรียน สามารถสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับชุมชน โดยชุมชนสามารถนำแนวทางไปใช้บริหารจัดการต่อ ภายในชุมชนของตนเองได้ และสามารถขยายตลาดออกสู่บุคคลภายนอกได้กว้างขึ้น เกิดเป็นระบบงานใหม่ของคนในชุมชน ในการจัดการตลาดของตนเองได้อีกทางหนึ่ง สมาชิก และชาวบ้านคนอื่นๆ ในชุมชนได้รับรู้และเห็นการดำเนินงานนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้น เพิ่มจำนวนสมาชิกมากขึ้น และสิ่งหนึ่งที่ชาวชุมชนให้ความสำคัญคือ การจัดทำธนาคาร เมล็ดพันธุ์โดย ตลาดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ชาวชุมชนให้ความสำคัญกับการเก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อการเพาะปลูกและขยายพันธุ์ด้วยตนเอง มีธนาคารเมล็ดพันธุ์ให้ยืมไปเพาะปลูกโดย ชาวชุมชนที่ยืมเมล็ดพันธุ์จะต้องเก็บและคัดเลือกเมล็ดพันธุ์เก็บไว้ที่บ้านของตนเองเพื่อ

ปลูกในฤดูกาลถัดไป พร้อมทั้งเก็บเมล็ดพันธุ์ส่งคืนธนาคารเมล็ดพันธุ์ในจำนวนที่มากกว่าที่ยืมไป หลักการนี้เป็นการอนุรักษ์พันธุกรรมของพืชพื้นบ้าน และเป็นการสร้างความยั่งยืนของการเพาะปลูกและขยายพันธุกรรมของพืช โดยไม่ต้องพึ่งพาเมล็ดพันธุ์จากบริษัทเอกชน ในอนาคตชาวชุมชนก็จะมีเมล็ดพันธุ์ที่หลากหลาย สามารถและเปลี่ยนกันเองและเพิ่มขยายพันธุ์ได้เอง ในชุมชนหรือขยายออกไปยังชุมชนใกล้เคียง เป็นกระบวนการสร้างความยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดีให้ยั่งยืนในชุมชนของตนเองด้วย

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

ควรนำกิจกรรมการสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ ไปใช้บูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้นเพื่อการพัฒนาความตระหนักต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษ และพัฒนาความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดทำเป็นเครือข่ายและโครงการวิจัยในระยะเวลาที่ยาวนาน มากขึ้นเพื่อศึกษาการพัฒนาการของเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์

www.thaiaedresearch